

KENT YÖNETİMİNDE DEĞİŞİM ALGISI: YEREL YÖNETİŞİM KAPSAMINDA BİR DEĞERLENDİRME VE YERELLEŞEN YÖNETİŞİM UYGULAMASI*

Dr. Öğr. Üyesi Konur Alp Demir

Tekirdağ Namık Kemal Üniversitesi
İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi
ORCID: 0000-0003-1199-930X

Öz

Kent birlikte yaşamın ortak simgesi olan yerleşim birimidir. Kent medeniyetin ve kültürün ortaya çıktığı, ortak savunma ihtiyacının karşılandığı ve halkın kendi kendini doğrudan yönetebildiği tarihsel bir mekân olarak zaman içerisinde merkezi yönetim karşısında güç kaybederek günümüze kadar ulaşmıştır. Ancak hem bir yerleşim hem de bir yönetim birimi olan kent güncel gelişmeler karşısında canlılığını kaybetmemiş ve toplumsal ihtiyaçların karşılanmasında yerel düzeyde aktif görevler üstlenmiştir. Kent yönetimlerinin yönetim ve yerelleşme kavramları kapsamında yeniden modellenmeleri gerekmektedir. Bu bağlamda kentlerin yerleşen yönetim anlayışı kapsamında yönetilen birimler haline dönüştürülmesine ihtiyaç duyulmaktadır. Bu noktada yönetim anlayışının bir unsurunu oluşturan sivil toplum kuruluşları da kamu ve özel sektör ile işbirliği kapsamında kent yönetimini yerleşen yönetim modeline doğru geçiş için hazırlamaya çalışmaktadırlar. Bu çalışmada literatür taraması ve kurgusal analiz yöntemi kullanılarak kent ve kent yönetimi ile ilgili kavramsal unsurlara değinilecek ve ardından çalışmanın gerçek kurgusunun yapıldığı yönetim, yerel yönetim ve yerleşen yönetim kavramları konu edilecektir.

Anahtar Sözcükler: Kent, Yerel yönetimler, Sivil toplum kuruluşları, Yönetişim, Yerelleşme, Yerel yönetim

The Perception of Variation in City Administration: An Assessment in the Concept of Local Governance and the Application of Decentralized Local Governance

Abstract

A city is a settlement unit which is the common symbol of life together. The city has reached the level of day-to-day losing strength in the face of central government as a historical place where civilization and culture emerged, the need for common defense and the people can direct themselves directly. However, as a settlement and a management unit, the city has not lost its vitality in the face of current developments and has undertaken active duties at local level in meeting social needs. Urban governments need to be remodeled under the concepts of governance and localization. In this context, the cities need to be transformed into managed units within the framework of localized governance. At this point, non-governmental organizations, which form an element of governance, also try to prepare city administration for the transition to a localized governance model in cooperation with the public and private sectors. In this study, the conceptual elements of city and city administration will be discussed using literature review and fictional analysis method, and then the concepts of governance, local governance and localized governance will be discussed.

Keywords: City, Local authorities, Non-Governmental organizations (NGO), Governance, Decentralization, Decentralized local governance

* Makale geliş tarihi: 05.12.2017
Makale kabul tarihi: 06.02.2018

Kent Yönetiminde Değişim Algısı: Yerel Yönetişim Kapsamında Bir Değerlendirme ve Yerelleşen Yönetişim Uygulaması

Giriş

Kent bir kavram olarak tarihin değişik dönemlerinde farklı biçimlerde tanımlanmış dinamik bir yapıyı ifade etmektedir. Bu sebepten dolayı kent tanımı ülkeden ülkeye göre değişebilmektedir. Tarihsel süreç içerisinde kentin kavramsal boyutunda değişimler gözlenmiş, ancak bu değişimlerin temel dayanak noktası olan uygarlık kavramı kent olgusu ile bir bütünlük taşımıştır. Uygarlık kavramının kent yaşamı ile gelişme göstermesinden dolayı kentin uygar bir toplum yaratmak açısından aracı bir rolünün olduğu ifade edilebilmektedir. Kentlerin gelişmesi ile birlikte sosyal hayatı düzenleyen hukuk kuralları da toplumsal yapıya dâhil edilmişlerdir. Böylece kentler hak ve hukuk kuralları dikkate alınarak düzenlenmiş ve tarihsel açıdan yeni bir dönemin temsilcisi olmuşlardır (Topal, 2004: 277).

Kent olarak tarif edilen yerleşim yerinin ilk olarak nerede ve ne zaman çıktığı konusunda mutlak bir fikir birliğine varmak oldukça zordur. Gordon Childe'ye göre M.Ö. 3000'li yıllarda Mezopotamya, Mısır ve İndus vadisinde hayat bulan yerleşim yerleri kent olarak adlandırılabilir niteliklere sahiptir. Bu sebepten dolayı bu alanlarda yaşanan toplumsal değişikliklerin “kentsel devrim” olarak adlandırılması gerektiğini vurgulamıştır (Şahin, 2010: 29).

Kentlerin ortaya çıkış şekilleri iki farklı görüş kapsamında açıklanabilmektedir. Birinci görüş tarım ve hayvancılıktan kentsel hayata geçiş sürecini kentlerin ortaya çıkış noktası olarak kabul etmektedir. İkinci görüşe göre ise kırsal hayatın gerçekte kentlerden doğduğu ve kırsal yerleşim yerlerinden önce kentlerin var olduğu ifade edilmektedir. Ancak birinci görüş daha yaygın bir biçimde kabul görmektedir (Şahin, 2010: 29).

Günümüzde yerel halka kamu hizmetlerini sunan yönetsel, siyasal ve toplumbilimsel birimlerden amaçlanan “yerel yönetim”, “kent yönetimi”, “belediye”, “kent” veya “komün” adları altında faaliyet gösteren yönetsel birimlerdir (Keleş, 2012: 33).

Genel olarak yerel yönetimler için “...demokrasinin beşiğidir” şeklinde yorumlar yapılmaktadır. Bu yorumların temelinde yerel yönetimlerin kent

devletlerinde ortaya çıkması ve demokrasi anlayışının merkezden ziyade yerel kökenli olmasıdır (Demir vd., 2011: 277).

Yerelleşme mali, yönetsel ve siyasi yetki ve sorumlulukların merkezi yönetimden yerel düzeydeki yönetim kademelerine aktarılması şeklinde tarif edilmektedir. Yerelleşme olgusu için kesin bir iyi veya kötü kurgusunun yapılması oldukça zordur. Eğer yerelleşmenin kurgusu doğru bir biçimde yapılırsa karar verme süreci halka yakınlaşabilmekte ve hizmet sunumlarında etkili ve verimli sonuçlar elde edilebilmektedir. Ancak yerelleşme olgusunun mali, yönetsel ve siyasal süreçlerin bir bütünü olmasından dolayı hedef iyi bir biçimde kurgulanamazsa veya bu üç unsurdan sadece birisi değerlendirmeye alınırsa sonuç olumsuz bir biçimde hem halka hem de yönetime yansiyabilecektir. Yerelleşmenin kurgulanması aşamasında dikkat edilmesi gereken husus sorumluluk, hesap verebilirlik ve kaynaklar arasındaki dengeli ilişkilerin düzgün ve orantılı bir biçimde dağıtılması (Demir vd., 2011: 277-278) ve yönetime uyarlanabilecek seviyeye getirilmesidir.

Demokrasinin işlevsel bir hale gelmesi ve katılımcı yönetim anlayışına geçiş yapılması için merkezi yönetim çeşitli aktörler ile iş birliği yapma çabası içerisine girmektedir. Bu çaba yönetişim kavramı ile somutlaşmaktadır. Bu bağlamda değerlendirildiği takdirde belediye yönetimleri yerel düzeyde katılımcı demokrasinin sağlanabilmesi için önemli görevler üstlenmektedirler. Yerel yönetimlerin demokrasinin ve katılımın yerel düzeyde uygulanabilmeleri için önem taşıyan yönetim birimleri olmalarından dolayı, yerel düzeyde katılımı sağlayabilmek için yeni düzenlemeler içerisine girilmiş ve toplumsal ihtiyaç ve beklentileri etkili ve verimli bir biçimde karşılayabilecek yönetim birimleri olduklarının vurgusu yapılmıştır. Ancak çok aktörlü ve katılımcı bir yönetim biçimine geçiş için yalnızca yerel yönetimlerin varlığı yeterli görülmemektedir. Bu kapsamda yönetişim adı ile kurgulanan ve kamu, sivil toplum kuruluşları ve özel sektörü yönetimin ortakları olarak gören yeni bir yönetim modeline geçiş yapılması öngörülmüştür. Bu noktada sivil toplum kuruluşları halkın yönetime katılım taleplerini yönetime yansıtan önemli bir unsur olarak var olmaktadır. Yönetimin daha demokratik bir düzeyde gerçekleşebilmesi için merkezi yönetimin, yerel yönetimlerin ve sivil toplum kuruluşlarının (Kaypak, 2012: 172; Demir ve Yavaş, 2015: 50-52) ortak bir çaba içerisine girmesi gerekmektedir.

Kent yönetimleri yerel düzeyde toplumsal ihtiyaçları etkili ve verimli bir biçimde karşılayabilen yönetsel birimler olarak, en az merkezi yönetim kadar, üzerinde önemle durulması gereken bir başlığı oluşturmaktadırlar. Bu çalışmada kent yönetimlerinin taşımış oldukları önem yönetişim ve yerelleşme kavramları ile bütünleştirilmeye çalışılmıştır. Böylece yerel yönetişim kapsamında yeni bir kent yönetimi modeline geçiş sisteminin gerekliliği vurgulanmıştır. Nihai aşamada ise kavramsal düzeyden uygulamacı bir aşamaya dönüşüm sürecinde

kent olgusu, demokrasi, katılım, sivil toplum, yerelleşme ve yönetim kavramlarına değinildikten sonra, asıl vurgulanmak istenen amaç doğrultusunda kent yönetimlerinin yerel yönetim kapsamında ve yerelleşme olgusu hedefiyle yeni bir yönetim modeline kavuşması gerekliliğinin üzerinde durulmuştur.

1. Kent Yönetimi, Dünü ve Bugünü

Türkiye’de kent yönetimi olarak adlandırılan olgu belediyelere tanınmış bir yetki ve bir yönetim modelidir. Diğer bir deyişle, Türkiye’de kent yönetimi belediye veya yerel yönetim olarak da adlandırılabilir (Güler, 2003: 1).

Kent yönetimi ile merkezi yönetim farklı kavramlar etrafında şekillenmektedir. Buna rağmen, kent yönetimlerinin güçlendirilmesi ülkenin merkezi yönetimini daha verimli ve etkili bir hale getirebilecektir. Bu sebepten dolayı kent yönetimleri üzerlerinde önemle durulması gereken bir konuyu gündeme taşımaktadırlar. Dolayısıyla kent yönetimleri yerine getirmiş oldukları faaliyetleri kapsamında merkezi yönetimi daha rasyonel bir hale getirebilecek güce sahiptirler (Abney ve Lauth, 1986: 11).

Kent yönetimi, kentte yaşayan insanların günlük gereksinimlerinin karşılanması ve kentle ilgili diğer gereksinimlerinin en etkili ve verimli bir biçimde yerine getirilmesi amacıyla girişilen faaliyetlerin bütününe verilen isimdir. Kent yönetimi, bu amaçla, elinde bulunan mali, beşeri ve fiziki kaynaklarını kullanarak hizmet üretmek ve faaliyetlerin gerçekleştirilmesinden sonra da elde edilen sonuçları denetlenmek sürecini içermektedir (Kurt, 2011: 272).

İlkçağların kentleri ve kentleşme hareketleri konusunda kesin bir bilginin var olmamasına rağmen, yerleşim yerleri hakkında bilinen etkenler “verimli toprak” ve “uygun doğal koşullar”ıdır. Bir bölgede kent kurulabilmesi için o bölgenin verimli bir toprağa sahip olmasının yanında uygun doğal koşulların varlığı da dikkate alınmaktaydı (Es ve Ateş, 2004: 206).

Kısa bir genelleme yapılması gerekirse insanlar hayatlarını devam ettirebilmek için belirli bir toprak parçasına ihtiyaç duymaktadırlar. İnsanların üzerinde yaşadıkları, hayatlarını devam ettirdikleri ve günlük ihtiyaçlarını karşıladıkları bu toprak parçasına veya yerleşim yerine “kent” adı verilmektedir. Kent bir yerleşim birimi olarak belirli bir düzeyde nüfus oranı ve yoğunluk, işbölümü, uzmanlaşma ve aynı değerlere sahip türdeş bir düzenin var olmaması gibi bazı ortak özelliklere sahiptir. Kent İngilizce’de “city” ve Fransızca’da “la cité-la ville” ifadeleriyle karşılanmakla birlikte, ortak nokta kentlerin yönetsel ve siyasal bir içeriğe sahip olmasıdır (Keleş, 2008: 109,111).

Eski Yunan ve Roma dönemlerinde ekonomik gelişme ile birlikte köy ve köy yaşantısı değişime uğramıştır. Bu değişim sonucunda toprak sahipleri ve tüccarlar zenginleşmeye başlamış ve yaşadıkları mekânların hâkimiyetini ellerine geçirmişlerdir. Yerleşim yerlerinin çevreleri güvenliğin sağlanabilmesi için yüksek duvarlarla çevrelenmiş ve bu yerler “kale (akropolis)” adı ile anılmaya başlanmıştır. Bu süreç sonucunda “polis” ve “civitas” olarak adlandırılan ve hukuken hür insanların oluşturduğu ve bir devlet topluluğu niteliğine sahip ortak hayatlardan meydana gelmiş yerleşik düzenler ortaya çıkmıştır (Es ve Ateş, 2004: 206). Bu yerleşik düzenlerin ilk örneklerinin Mezopotamya ve Meso-Amerika’da ortaya çıktığı yönünde yaygın bir fikir birliği bulunmaktadır. Bununla birlikte İndüs, Nil ve Huang Ho bölgeleri kent yerleşimlerinin ilk defa gözlemlendiği coğrafi alanlar olarak kabul edilmektedir (Görmez, 1997: 19-20).

Bir yerleşim yerinin kent niteliğiyle adlandırılabilmesi için nüfusunun büyük bir bölümünün uğraş alanının sanayi, ticaret, hizmet veya yönetimle ilgili faaliyetlerle sınırlandırılması ve aynı zamanda tarıma dayalı olmayan işlemlerin gerçekleştirildiği bir mekân olması gerekmektedir. Ancak kent olarak adlandırılacak bir yerleşim yerinin sahip olması gereken bu ölçütleri oldukça tartışmalıdır. Örneğin, nüfusunun büyük bir bölümünden amaçlanan oranın ne olması gerektiği konusunda kesin bir değer yoktur. Bununla birlikte tarımsal faaliyetlerin yapılmaması veya yapılmayacağı ifadesi de karmaşaya sebebiyet vermektedir. Bununla birlikte, tarımsal etkinlikler konusunda belirtilen kesin ifade sonucunda hiç tarımsal etkinlikte bulunulmayacağı veya kısmen de olsa tarımsal faaliyetlere girişilebileceği bir anlam çıkartılabilmektedir. Dolayısıyla yukarıda bahsedilen belirsizlikler kentin kesin bir ifade ile tanımlanmasını oldukça zorlaştırmaktadır (Şahin, 2010: 3).

Bu noktada kentin varlığının tarıma dayalı olup olmaması konusunda ortaya bir soru çıkmaktadır: Tarıma dayalı Avrupa Uygarlığı’nda kent var mıydı? Bu soru kentin tanımlanması ve kent üzerinden yapılan tartışmaların tabanının kuvvetlendirilebilmesi için önem taşımaktadır. Bu soruya verilebilecek cevap “kent” sözcüğüne yüklenen anlam ile doğru orantılıdır. Buna göre, “kent” sözcüğü ile halkın geçimini tarım yolu ile değil, ticaret yolu ile karşıladığı anlatılmak isteniyorsa cevap “hayır” olacaktır. Bununla birlikte “kent” sözcüğünden kendisine ait bir kanunu ve kuralları olan ve hukuksal varlığa sahip bir toplum ifade ediliyorsa cevap aynı şekilde olumsuz olarak verilecektir. Ancak tarihsel açıdan değerlendirilecek olunursa kentlerin çevresi surlarla çevrili güvenli yerleşim yerleri olarak algılanması eski dönemlerde çok sayıda kentin var olduğunu ifade edilebilmek için yeterli olmaktadır (Pirenne, 2012: 47).

Tanımlama konusunda ortaya çıkan belirsizliklere rağmen, kent olgusunun tanımlanabilmesi için dört ölçüt bulunmaktadır: “İktisadi Ölçüt”, “Siyasi Ölçüt”,

“Demografik Ölçüt” ve “Sosyolojik Ölçüt”. Bu ölçütler dikkate alınarak kent, “nüfusu belli bir büyüklüğü ve yoğunluğu aşan, ekonomisi daha çok tarım dışı etkinliklerde yoğunlaşan ve kendi nüfusundan başka, etki alanı içinde yaşayanlara da hizmet sağlayan yerleşim yeri” şeklinde tanımlanabilmektedir (Şahin, 2010: 5).

Kentin en önemli özelliği farklılıkların mekânı olmasıdır. Buna göre kent bireysel ve mekânsal açıdan türdeş yapılanmaların olmadığı ve farklılıkların hayat bulmasına izin verildiği yerleşim yerleridir. Kentlerin gelişim sürecinde veya diğer bir deyişle köy hayatından kent yaşamına geçiş aşamasında kırsalın tanımlayıcı unsuru olan tarımsal faaliyetler yerini ticarete, sanayileşmeye, hizmet sektörüne ve diğer alt sektörler bırakmıştır. Kentlerde uzmanlaşma artmış, toplumsal yapı da buna göre değişime uğramıştır. Toplum farklılaşan ortamda daha çok resmi olmak üzere farklı kesimlerle diyalog içerisine girmek zorunda kalmıştır. Farklılıklar insanların cinsel tercihlerinden siyasi tercihlerine kadar geniş bir alanda kendisini göstermiştir. Kentlerin yapısal farklılıkları da kırsala göre değişiklik göstermiştir. Dolayısıyla kentler, çok fazla sayıda farklılığı bünyesinde barındıra(bile)n yerleşim yerleridir (Şahin, 2010: 5-6).

Kent sosyolojisinin ilk geliştiği dönemlerde kuramsal açıdan ilgilenilen konu köy ve kent ayrımının yapılması üzerine kurgulanmıştır. Bu kuramlarda köy ve kent tanımları yapılırken üzerinde durulan temel nokta köy ve kentin arasındaki farklılıklar olmuştur. Bu süreçte sosyologlar kent kavramını tanımlarken genel olarak kenti köyün karşıtı bir unsur ve yerleşim yeri olarak kabul etmişlerdir. Yapılan bütün tanımların ruhunda kentin köyün karşıtı olduğunu vurgulayan ifadeler yer verilmiştir (Topal, 2004: 278).

Kentlerin gerçek anlamda gelişmesi ve günümüz anlayışına kavuşması Sanayi Devrimi ile birlikte olmuştur. Sanayi Devrimi sonrasında hızlı bir biçimde gelişmeye başlayan sanayileşme hareketi, ilk önce Fransa, İngiltere ve Almanya gibi gelişmesini önemli ölçüde tamamlamış ülkelerde kırsal alandan kente doğru büyük bir göç akımını beraberinde getirmiştir. Bu süreç sonucunda dünya genelinde kent nüfusu hızlı bir biçimde artış göstermiştir. Ancak gelişmiş ve gelişmemiş ülkeler birlikte değerlendirildiğinde kent nüfusunun gelişmemiş ülkelerdeki oranının düşük olduğu görülecektir. Kent nüfusunun artması veya kentleşme hareketlerinin gelişmesi toplumsal yapıyı, yönetim biçimini ve yönetimin işlevlerini de değiştirmektedir (Görmez, 1997: 20-21).

2. Kent Yönetiminin Geleceği

Kentler tarihi, kültürel ve sosyal gelişmelerin yaşandığı ve medeniyetin ortaya çıktığı mekânlar olarak geçmişten izler taşımaktadırlar. Kentler medeni

bir dünyanın yaratılmasında önemli görevler üstlenmektedirler. Bu sebepten dolayı geleceğin sağlam temeller üzerinde yükselebilmesi için sağlıklı kentlerin varlığı önem taşımaktadır. Bu önem gereği günümüz kentleri çok fonksiyonlu olarak algılanmakta ve toplumsal, sosyal, ekonomik, siyasi, yönetsel, kültürel ve mimari açıdan farklı anlamlar yüklenmek suretiyle geleceğe odaklanmaktadır (Kurt, 2011: 265).

Kentlerin geleceği konusunda değerlendirme yapılırken ekonomik, sosyo-kültürel ve teknolojik düzeyler gibi toplumları değişik açılardan etkileyen unsurları bünyesinde barındıran sosyal mekânlar oldukları gerçeği dikkate alınmalıdır. Kentler toplumların bu farklı unsurlarını kendi bünyesinde yoğunlaştırarak en uygun ve doğru bir biçimde geleceğe yansıtmakta, temsil etmekte ve tanıtmaktadırlar. Bu noktada üzerinde önemle durulması gereken husus kentleri sıradan yerleşim yerleri olarak değerlendirmek yerine, yaşayan bir varlık, bir toplum biçimi, sosyal hayatın bir parçası, kendisine ait bir kültürü içerisinde barındıran toplumsal bir unsur olarak değerlendirilmesi kent geleceği adına daha verimli sonuçlar verebilecektir. Çünkü kentler toplumun ekonomik açıdan gelişmişlik düzeyini, sosyal dayanışma seviyesini, toplumun siyasete olan yaklaşımını, gelenek ve kültürün etkilenme düzeyini ve toplumsal tercihlerin önceliklerini yansıtmaktadırlar. Aynı zamanda kent olgusu yaşayan bir varlık olarak teknolojinin getirmiş olduğu güncel gelişmelerin uygulamaya geçirilebildiği alanları oluşturmaktadır (Kurt, 2011: 265; Erkan, 2012: 1205).

Kent yönetimlerinin geleceği yönetim uygulamaları ile doğrudan bağlantılıdır. Yönetişim merkezi hükümet ile kent yönetimleri arasında ortaklık ilişkilerinin geliştirilmesi konusunda gelecek vaat eden bir yönetim yaklaşımıdır. Bu şekilde kent yönetimleri güçlenebilecek ve örgütlenmiş kent halkı ve katılımcı demokratik uygulamalar sayesinde kentsel hizmet yükümlülükleri daha etkili ve verimli bir biçimde sunulabilecektir. Bununla birlikte katılımcı yönetim anlayışı çerçevesinde temsil konusunda yaşanan en önemli sıkıntı olan yeteri kadar temsil edilememesi durumunun kaynağını oluşturan temsili demokrasi uygulamasından doğrudan demokrasi uygulamasına geçiş yapılabilir. Böylece yönetim uygulamaları sayesinde yerel doğrudan demokrasi anlayışı yönetim sistemine uyarlanmış olabilecektir (Okutan, 2008: 95).

Kentsel mekânda yerel halkın birincil sıraya yükselmesi ve yönetim konusunda sorumluluk sahibi olması idealize edilen kurgunun mutlak başarısı için yeterli olmamaktadır. Çünkü yalnızca merkezi yönetimin alanının daraltılması ne kentleri üst seviyeye çıkarabilecek ne de bölge seviyesindeki yönetimleri önemli bir konuma yükseltecektir. Bunun için ilk önce devlet örgütlenmesi dışında yer alan etken öznelerin yönetim sürecine dahil edilmeleri gerekmektedir (Gül vd., 2014: 4).

Yönetişim ile birlikte yönetim anlayışındaki değişim sadece demokrasi konusu ile sınırlı değildir. Kent yönetimine sivil toplum örgütlerinin dâhil olması yönetimi tek boyuttan çok boyutlu bir alana taşımaktadır. Bu çok boyutlu alan içerisinde yönetenden yönetilene doğru değil, yönetilenden yönetene doğru bir geçiş süreci yaşanabilecektir. Bununla birlikte, yönetişim kent yönetiminde karşılıklı etkileşim sürecini de gündeme getirerek yönetimin daha demokratik bir alana taşınmasını sağlamaktadır (Okutan, 2008: 95).

3. Kent Yönetimlerinde Temsil Sorunu

Yönetime halkın katılımı gerekliliği konusunda genişleyen oranda bir uzlaşma söz konusudur. Tartışmalı olan husus halkın karar alma sürecine katılımının nasıl ve hangi yollarla olacağı sorusudur. Parlamenter demokrasinin yaygın kullandığı klasik yöntem modeli halkın yönetime katılım kapasitesini sınırlandırmaktadır (Yadav, 1986: 22).

Yönetime ortak olmak için girişilen çabaların bütününe verilen isim bağlamında katılım çift yönlü olarak değerlendirilmesi gereken bir başlığı oluşturmaktadır. Dolayısıyla katılım konusunda dikkat çeken husus doğrudan ve bireysel olarak katılımdan veya bu gibi çabalardan ziyade örgütlü olarak özel sektörün ve sivil toplum kuruluşlarının desteğini alarak sürece dahil olabilmektir (Gül vd., 2014: 6).

Yerel yönetimler veya kent yönetimleri yerel halkın yerel hizmetlerini gerçekleştiren ve seçilen ile seçen arasında samimi ilişkilerin yaşandığı yönetimler olmalarından dolayı demokratik değerlere yatkın birimler olarak kabul görmektedirler (Demir ve Yavaş, 2015: 50; Arap, 2004: 333). Kent yönetimleri demokrasi ile eş anlamlı olarak tanımlanmaktadır. Bunun sebebi halkın yönetime katılımının ulusal düzeye göre daha kolay bir biçimde gerçekleşebilmesidir. Ancak uygulamada kent yönetimleri mevcut potansiyellerini gerçek anlamda kullanamamakta ve demokratik alana yapabilecekleri katkıları kent halkına yansıtamamaktadırlar. Kent halkının kendi kendini yönetmesi seçimler sonucunda göreve gelen temsilcilerin aracılığı ile olmaktadır. Ancak seçilmiş kişilerin görevde bulunması gerçek anlamda bir demokrasinin var olduğunu ispatlamak için yeterli bir sonucu ortaya çıkartmamaktadır (Arap, 2004: 333).

Kent yönetimlerinin merkezi yönetime göre daha demokratik kurumlar olarak görülmesinin sebebi “ölçek ve yüzyüzelik” özelliği (Arap, 2004: 333), diğer bir deyişle kent yönetimlerinin sınırlarının dar olması ve seçen ile seçilen arasındaki doğrudan ilişkilerin mevcut olmasından kaynaklanmaktadır.

Uygulamada kent yönetimine katılım, ancak sivil toplum gibi örgütlenmiş gruplar tarafından sağlanabilmektedir. Kent halkının bir araya gelerek örgütlü bir birliktelik çatısı altında yönetime katılmaları “siyasal duyarlılığın ve bilincin” geliştirilmesine olanak tanımaktadır. Bu gruplar temsil olanaklarından en fazla faydalanabilen kesimi meydana getirmektedirler. Dolayısıyla toplum içinde örgütlenmiş gruplar ile örgütlenmemiş bireyler arasında hem temsil hem de temsil olanaklarına sahip ol(a)mamak sorunu bulunmaktadır. Bu durum gerçek anlamda demokrasinin uygulanamamasına neden olmaktadır. Çünkü güçlü ve örgütlü kesimler karar alma aşamasında ve hizmet sunumlarında yönetime baskı yaparak etki altına alma olanaklarına sahipken (Demir ve Yavaş, 2015: 53; Arap, 2004: 339) diğer kesimler bu imkânlardan yoksun kalmaktadırlar.

Temelde “Doğrudan Demokrasi” ve “Temsili Demokrasi” olmak üzere iki tür demokrasi uygulaması bulunmaktadır. Doğrudan demokrasi egemenlik yetkisinin bizzat halk tarafından kullanılmasıdır. Temsili demokrasi ise elde edilen yetki kapsamında başkaları adına irade beyan edebilme ve işlem yapabilme durumudur. Böylece çağdaş demokrasi anlayışı kapsamında temsili demokrasi ile millet demokratik seçimler sonucunda egemenlik ve irade beyan edebilme yetkisini vekâleten seçilmiş kişilerden meydana gelen parlamentoya devretmektedir (Demir vd., 2011: 31, 33-34).

Bazı durumlarda yönetime katılım doğrudan referandum ve kent konseyleri aracılığıyla sınırlandırılmak veya bu alanlar ile sınırlı tutulmak istenmektedir. Fakat seçim yolu ile göreve gelen kent yöneticilerinin (belediye başkanlarının) kontrollerini veya denetimlerini sağlamak için halkın yönetime katılım biçimlerinin dolaysız yolları da bulunmaktadır. Bu dolaysız yollardan biri (Yadav, 1986: 22) Carl Freidrich tarafından yönetsel bir teori olarak ortaya atılan “beklenen reaksiyon kanunu” veya “tolerans alanı”dır. Bu teorilere göre kent yöneticileri görevlerinin limitlerinin farkında ve bilincinde olmaktadır. Dolayısıyla faaliyetlerini bu limitler kapsamında sınırlandırabilmektedirler. Böylece halkın ve seçilmiş kent yöneticilerinin arasındaki ilişkiler daha kolay bir biçimde analiz edilebilmekte ve yönetimde çoğulcu bir anlayış oluşturulabilmektedir (Wirt ve Christovich, 1986: 32).

4. Kent Yönetimine Katılım ve Yerel Demokrasi

Yerel yönetimler varlık kazandıkları dönemden itibaren demokrasi ile bir bütünlük sergilemektedirler. Demokrasinin ruhunu oluşturan eşitlik, beraberlik, yönetime katılma, özgür bir biçimde yaşama ve kendi kendini doğrudan veya dolaylı yönden temsil edebilme kavramları yerel yönetim uygulamaları ile uyum içerisinde olmuştur. Bu sebepten dolayı yerel yönetimler ile demokrasi arasında kuvvetli bir bağın olduğuna inanılmaktadır (Demir, 2014a: 54-55).

Yerel demokrasi demokrasinin başlattığı hareketi bütünden parçaya olacak bir biçimde nihayete erdirmektedir. Bir diğer ifadeyle yerel demokrasi parçayı bir bütün haline getirerek mutlak hedefi istenen ölçütlere getirmektedir (Demir, 2017: 51).

Yerel demokrasinin zirveye taşındığı nokta “kentsel siyaset...”in önem kazanması ile aynı zaman dilimine rastlamaktadır. Yerel siyasetin ülkenin genel siyasetini etkilemeye başlaması ile yerel alanda yaşanan değişimlerin öneminin farkına varılmıştır (Demir, 2017: 56).

Yerel demokrasinin gerçek anlamda uygulamaya geçirildiğini ifade etmek kolay bir uğraş değildir. Çünkü katılım konusunda aktif görevleri üstlenen bireyler değil, örgütlü birlikteliklerdir. Katılım konusunda özellikle özel sektör birinci sırada yer alırken, örgütsüz, yoksul ve dezavantajlı kesimlerin katılım konusunda yetersiz kaldığı gözlemlenmektedir (Gül vd., 2014: 19).

Katılım bir kavram olarak yönetimde söz sahibi olmak isteyen vatandaşların durumlarının, tutumlarının ve davranışlarının nasıl ve ne şekilde olması gerektiğini belirlemektedir. Yönetime katılmayı yalnızca seçimlerde oy kullanmak olarak değerlendirmek eksik bir yorumun ortaya çıkmasına sebep olacaktır. Katılım, seçimlerde oy kullanmaktan ülkenin genel politikaları hakkında söz söyleyebilmeye kadar geniş bir alanı kapsamaktadır (Kapani, 2010: 144). Katılım çift yönlü olarak hem yönetsel hem de siyasal bir boyuta sahiptir. Yönetsel boyut açısından katılım, siyasal ve yönetsel kadroların belirlenmesi konusundan ziyade mevcut yöneticilerin almış oldukları kararlara ve gerçekleştirmiş oldukları faaliyetlere vatandaşların ve sivil toplum kuruluşlarının dâhil olmasını ifade etmektedir. Siyasal boyutu yönünden katılım ise, örgütlerin yönetici kadrolarının seçim aşamasında aktif olarak yer almak ve bu süreçte destek olmak şeklinde tanımlanabilmektedir. Bununla birlikte siyasal katılım eylemlerin belirlenmesi aşamasında vatandaşların söz sahibi olabilmelerine imkân tanıyan bir kavramdır (Görün, 2006: 164).

Katılım pratik ve teorik olarak yaşamı başkalarının tercihine, beklentilerine ve iradelerine teslim etmek değil, aksine sahip çıkmak ve doğrudan yönetmek ve şekillendirmek anlamına sahip bir kavramdır. Katılım kanallarının açık tutulmasının ve vatandaşa bu imkânların çoğaltılarak sunulmasının kent yönetiminde yaşam kalitesinin yükseltilmesi, yerel düzeyde alınan kararların etkili ve hızlı bir biçimde gerçek yaşama geçirilmesi gibi olumlu sonuçları bulunmaktadır (Adıgüzel, 2003: 47).

Demokrasi ve yönetime katılma olguları tarihsel açıdan incelendiğinde ilk zamanlarda ve nüfusun az olduğu dönemlerde doğrudan katılımın söz konusu olduğu bilinmektedir. Ancak nüfusun artması, toplu yaşama ihtiyacının ortaya çıkması ve kentleşme olgusunun önem kazanması sonucunda doğrudan katılım

ve demokrasiden temsili demokrasiye geçiş yapılmıştır. Günümüzde temsili demokrasinin geçerli bir çözüm yolu olarak kabul edilmesine rağmen, doğrudan katılımın önemi vurgulanmaktadır (Kaypak, 2011: 134).

Katılım, düşünülen ve yapılan faaliyetlere dâhil ve ortak olmayı ifade eden aktif bir kavramdır. Bu anlamı itibarıyla katılım, olaylara seyirci kalmak yerine doğrudan olayın içerisinde yer almayı vurgulamaktadır (Kaypak, 2011: 136-138; Demir ve Yavaş, 2015: 54). Çünkü temsili demokrasilerde egemenlik hakkının seçilen temsilcilere devredilmesi iki seçim arasında vatandaş pasif bir konuma düşürmektedir. Böylece vatandaş yalnızca seçmen konumunda yer almaktadır (Görün, 2006: 165).

Katılım kavramsal olarak yönetime dâhil olma, birlikte belirleme ve yönetme, ortak yönetim, çok aktörlü yönetim gibi unsurları bünyesinde barındırmaktadır. Böylece katılım bu unsurlar ile de anılabilmektedir. Çünkü günümüz kentlerinde sunulacak hizmetlerin tek bir yerden veya sınırlı sayıda kişi tarafından değil, çok aktörlü ortamlarda, ortak girişimler sonucunda ve birlikte karar alarak gerçekleştirilmesi öngörülmektedir. Böylece kent yönetimi yalnızca belediye veya daha geniş bir tanımla yerel yönetim kavramı ile sınırlandırılmamakta, sivil toplum örgütleri, vatandaş ve diğer toplumsal örgütlenmelerin de kent yönetiminin önemli birer parçası haline geldiği vurgulanmaktadır (Kaypak, 2011: 136-138).

Yerel demokrasi kavramı için yapılan tanımlamalar demokrasi kavramından farklı anlamlara gelmektedir. Bu nedenle yerel demokrasiyi başlıca değerlendirme konusu yaparak incelemek daha gerçekçi sonuçların ortaya çıkmasına imkân tanıyabilecektir. Yerel demokrasi kavramından genel olarak Almanya, İsviçre ve Amerika Birleşik Devletleri örneklerinde olduğu gibi federal yönetime sahip devletler ile İngiltere ve Hollanda gibi köklü yerel yönetim geleneğine sahip devletlerin yerel yönetimlerinin durumunu tanımlamak amacıyla faydalanılmaktadır. Yerel yönetimlerin demokrasi anlayışına ve uygulamalarına yapmış olduğu katkılardan dolayı yerel düzeydeki demokrasi hareketlerinin “yerel demokrasi” olarak adlandırılması haklı bir durumu yansıtmaktadır (Görmez ve Altınışık, 2011: 31).

Yerel yönetimlerin karar organlarının seçim ile göreve gelmesi yerelde demokrasinin sağlanabilmesi adına yeterli görülmemiş ve yerel düzeyde yönetime katılıma önem verilmiştir. Bu amaçla yönetimde katılımcı modellerin oluşturulması konusu önem kazanmıştır. Dolayısıyla yerel demokrasi kapsamında halkın kent yönetimine katılması önemli bir gerekliliği oluşturmaktadır. Bununla birlikte halk gelişen yeni şartlar altında yönetimden yeni taleplerde bulunmakta ve yönetime katılmanın yeni yollarını arama çabası içerisine girmektedir. Yerel demokrasi ise hem halkın bu beklentilerine hem de yönetimin daha demokratik ve katılımcı bir yapıya kavuşabilmesine imkân

tanılmaktadır. Yerel düzeyde demokrasinin sağlanabilmesi için halkın yönetime dolaysız bir biçimde katılmasının ve karar alma ve uygulama aşamasında doğrudan söz sahibi olmasının önündeki engellerin kaldırılması gerekmektedir (Görmez ve Altınışık, 2011: 31-36).

Yerel düzeyde sağlanamayan demokrasi uygulamalarının ulusal düzeyde sağlanabilmesi oldukça zordur. Dolayısıyla demokrasinin ilk önce yerel düzeyde başladığını ifade etmek gerekmektedir. Yerel yönetimler vatandaşların sorumluluk duygusunu geliştirmekte ve yönetime katılım için uygun bir ortam oluşturmaktadırlar (Görün, 2006: 160).

Yerel demokrasinin varlığının temel koşullarından birisi, yerel siyasal sürecin herkese açık olacak bir biçimde gerçekleştirilmesidir. Böylece vatandaşlar karar alma sürecinde daha kolay bir biçimde söz sahibi olabileceklerdir. Gelişmiş demokratik bir düzene sahip olan ülkelerde yerel yönetimler kent yaşamını biçimlendirmekte ve kentte yaşayan farklı grupların yaşamlarını belirleyen kararlar almaktadırlar. Kent halkı ise başta seçimler olmak üzere kendi adına karar alacak organları etkileme ve kent yönetimine katılma çabası içerisine girmektedirler. Yerel yönetimler yerel nitelik taşıyan faaliyetlerin ve hizmetlerin yerel halka açıklanması ve halktan gelebilecek öneri ve eleştirileri dikkate alarak hizmet sunumlarını halkın memnuniyetini kazanacak bir biçimde gerçekleştirmeyi ve bu sayede de halkın güveninin kazanılmasını amaçlamaktadırlar. Ancak nüfus yoğunluğu dikkate alındığı takdirde halkın bireysel olarak yönetime katılabilmesi pratikte mümkün gözükmemektedir. Dolayısıyla halkın yönetime katılabilmesi ancak sivil toplum gibi örgütlü topluluklar aracılığı ile gerçekleşebilecektir. Sivil toplum bireysel çabalardan ve bireylerden daha etkili sonuçlar vermektedir. Böylece vatandaşlar pasif konumdan sıyrılarak “aktif vatandaş” anlayışı içerisinde ve sivil toplum çatısı altında birleşerek kendi hak ve özgürlüklerini koruma altına almaya çalışmaktadırlar. Bu durum da bireylerden çok, sivil toplumun yönetime katılmasını daha önemli bir hale getirmektedir (Kaypak, 2012: 185-186).

Yerel düzeyde yönetime katılım bir amaç değil, farklı amaçlara ulaşabilmek için kullanılan bir araç niteliğindedir. Katılımın temel amaçları şu şekilde sıralanabilmektedir: Yerel nitelik taşıyan hizmetlerin daha hızlı, etkili ve düşük maliyetli bir biçimde gerçekleştirilmesi, halkın demokrasi konusunda bilinçlenmesinin sağlanması, yönetime demokrasi anlayışının yerleştirilmesi, halkın siyasal kültür düzeyinin yükseltilmesi ve demokrasinin güçlendirilmesidir (Coşkun ve Sezer, 2004: 283).

Katılım ve katılımcılık geleneğinin geliştirilebilmesi için devlet ile karşılıklı etkileşimin sağlanması gerekmektedir. Bu gereklilik yönetim kavramı ile uygulamaya geçirilebilmektedir. Yönetişim, devlet ile vatandaş arasında yeni

iletişim kanallarının açılması için uygun koşulların ortaya çıkmasını sağlamaktadır (Gaventa ve Valderrama, 1999: 3).

5. Kent Yönetiminde Sivil Toplum Kuruluşlarının Etkililiği

Kent yönetimleri, farklı görüşlerin ortaya atılmasına rağmen, halka en yakın hizmet birimleri olmalarından dolayı demokrasi için vazgeçilemez kurumlar arasında yer almaktadırlar. Kent yönetimleri demokrasi okulu olarak kabul edilmekte ve halka demokrasi eğitiminin verildiği hizmet kuruluşları olarak görülmektedirler. Bununla birlikte, yerel düzeyde demokrasinin sağlanabilmesine katkı yapan bir diğer unsur da sivil toplum kuruluşlarıdır. Sivil toplum kuruluşları gönüllülük kuralı çerçevesinde faaliyetlerini yerine getirmekte ve halkın taleplerini yönetime yansıtmaktadırlar (Oktay ve Pekküçükşen, 2009: 173).

Sivil toplum gönüllülük esasına göre bir araya gelen, devlet üzerinde baskı grubu olarak denetim faaliyetlerini sürdüren ve kanuni güvence altında bulunan örgütlü grupları tanımlayan bir kavramdır (Bilgiç ve Gül, 2010: 618). Diğer bir açıdan değerlendirilecek olunursa sivil toplum merkezi yönetimin hiyerarşisi veya kurumsal yapısı dışında kalan bütün özel kurum ve kuruluşları ifade eden geniş bir tanımlamaya sahiptir. Sivil toplum yapılanması Türkiye’de oldukça yenidir. Osmanlı Devleti’nden alınan miras ile Türkiye Cumhuriyeti de devleti en üst konuma yerleştirmiş ve devletin kalkınması ve gelişmesi için tek çözüm yeri olarak devlet görülmüştür. Devlet, gelişmeyi, kalkınmayı ve değişimi çıkaracağı çeşitli kanunlar ile yapmaya çalışmıştır. Ancak Batı’daki sivil toplum faaliyetleri devlet müdahalesi olmadan ve hatta devlet ile karşı karşıya gelerek kendi özerkliğini ilan etme şeklinde gelişmiş ve devam etmiştir. Türkiye’nin bu alanda yaşadığı çelişki sivil toplumun devlet eliyle oluşturulması çabalarının ve inancının sonucudur. Çünkü sivil toplum kuruluşlarının ve anlayışının kanun yolu ile oluşturulması yöntemi sivil toplumun ruhuna zarar vermektedir. Türkiye’nin kanun yolu ile sivil toplum oluşturma çabalarının sonucunda ortaya çıkan yapılanma “bürokratik toplum”dur. Sivil toplumun oluşturulabilmesi için topluma verilmesi gereken özerklik sakıncalı görülmüş ve bu sebepten dolayı Türkiye’de gerçek anlamda bir sivil toplum kültürü geliş(e)memiştir (Yıldız, 1996: 7-8).

Merkeziyetçi yönetim anlayışının önemini koruduğu bürokratik bir yönetim düzeninden yerel yönetimlere ağırlık veren katılımcı yönetim anlayışına geçiş yapılmasının gerekliliği vurgulanmaktadır. Bu süreçte kamu otoritesini doğrudan yönetilenlere veya ilgili kişi ve birimlere devredilmesi düşüncesi

gündeme gelmiştir. İlgililer olarak ifade edilen grup yönetişimin üç temel unsurunu oluşturan kamu, sivil toplum ve özel sektördür (Kavili Arap, 2004: 161).

Türkiye’den farklı olarak Batı’da kent yönetimleri birer sivil toplum kuruluşları olarak ortaya çıkmışlardır. Bu açıdan değerlendirilecek olunursa Batı’daki belediyeler kent halkının ortak yerel ihtiyaçlarını karşılayan kamu tüzel kişileri olarak değil, merkezi yönetimin karşısında sivil toplum geleneğini sürdüren örgütlü yapılanmalar olarak yer almaktadırlar (Görmez, 1997: 65). Bu durum da belediyecilik anlayışını sivil toplum tabanında ve vatandaş odaklı daha gerçekçi bir hedefe yönlendirmektedir.

Günümüzde kent yönetimlerinin gelişmesinin, sivil toplum kuruluşlarının fonksiyonlarının yerine getiriliyor olduğu düşüncesi kapsamında değerlendirilmesi durumunda demokratik bir düzenin oluşturulduğu yönünde bir değerlendirme yapılabilmektedir (Ökmen ve Parlak, 2008: 38).

Kent yönetimlerinde sivil toplum kuruluşlarının halkın yönetime karşı duyduğu güven konusunda önemli görevleri bulunmaktadır. Sivil toplumun etkin bir biçimde görev yaptığı kent yönetimlerinde halkın yönetime karşı güveni gelişmekte ve kökleşmektedir. Yönetime karşı güven artınca ekonomik ve siyasal istikrar da sağlanmış olmaktadır. Bununla birlikte demokratikleşme süreci de hızlanmaktadır (Keyman, 2004: 14).

Sivil toplum kuruluşları bireysel taleplerin siyasal alana taşınarak temsili demokrasiden kısmen de olsa doğrudan demokrasiye geçiş sürecini tamamlayan kuruluşlar olarak kent yönetimlerinin daha etkin bir biçimde çalışmasına yardımcı ve sebep olmaktadır (Oktay ve Pekküçükşen, 2009: 182).

6. Yerel Yönetişim

Yerel yönetişim kavramı en az insanlık tarihi kadar eskidir. Ancak kavramın akademik ve uygulamalı literatüre girebilmesinin tarihi oldukça yenidir. Küreselleşme olgusu ve bilginin önem kazanması vatandaş-devlet ilişkilerinin ve yönetimin çeşitli kademelerinde meydana gelen hiyerarşik yapılanmalar ile yönetim dışı kurumlar arasında meydana gelen ilişkilerin yeniden tasarlanmasını ve rollerinin belirlenmesini zorunlu bir hale getirmiştir. Bu zorunluluk dikkatleri yerel yönetişim kavramı üzerine çekmiştir (Shah ve Shah, 2006: 2).

Sanayi Devrimi sonucunda hızlanan kırsal alandan kentlere göç hareketi beraberinde tarım toplumundan sanayi toplumuna geçiş sürecini de başlatmıştır. Aynı şekilde bilgi toplumuna geçiş süreci de benzer değişimleri gündeme

getirmiştir. Bu kapsamda yeni düşünceler ve yeni yönetim modelleri ihtiyacı ortaya çıkmıştır (Kerman vd., 2011: 15). Bu ihtiyaç kapsamında yönetim algısında değişimler gözlemlenmiş ve yönetimden yönetişime ve yerel yönetimden ise yerel yönetişime geçiş yapılması yönünde yeni fikir ve uygulamalar gündeme gelmeye başlamıştır (Gül vd., 2014: 67).

Birleşmiş Milletler'in tanımı kapsamında yönetişim “bir ülkenin her düzeyindeki işlerinin yönetiminde iktisadi, siyasi ve idari otorite kullanımı” şeklinde anlamlandırılmıştır (Tortop vd., 2017: 341).

Yönetişimin önemli bir fonksiyonu ise yönetimde temsil sorununu aşma çabasıdır. Yönetişim, devlet ile sivil toplum kesimini ayrı aktörler olarak değil, bir bütünün iki yarısı biçiminde değerlendirmektedir. Dolayısıyla farklı yerlerde birbirine rakip unsurlar olarak vurgulanan devlet-sivil toplum ikilisi yönetişim kavramı kapsamında iki ortak olarak değerlendirilmektedir (Önder, 2013: 320).

Yönetişim özel sektör, kamu ve sivil toplum kuruluşlarını devlet yönetiminin ortakları olarak benimseyen bir anlayış ile klasik yönetim yapısından farklılaşmaktadır (Demir ve Yavaş, 2015: 55). Yönetişim kavramı yerel düzeyde “yerel yönetişim” veya “kentsel yönetişim” olarak ortaya çıkmaktadır. Yerel yönetişimin temelini oluşturan birinci unsur yerel halka en yakın yönetim birimleri olan yerel yönetimler olurken, ikinci unsur ise sivil toplum kuruluşlarıdır (Kaypak, 2012: 186). Gerçekte yerel yönetimlerden beklenen yerel düzeyde kamu, özel kesim ve sivil toplum kuruluşları (dernekler, vakıflar, hükümet dışı örgütler vs.) gibi çok aktörlü yapılanmaların yönetim sürecine dâhil edilmesidir. Ancak yerel yönetimler kendisinden beklenen çoklu yönetim sürecini başarı ile yerine getirememesinden dolayı, ilk önce yönetişim ve ardından da yerel yönetişim kavramları yönetim sürecine dâhil edilmiştir. Çünkü yönetişim hiyerarşik yönetim yapısından karşılıklı etkileşime dayalı yönetim sürecine geçişi ifade etmektedir. Devletin bu süreçteki görevi aktörler arasındaki iletişimi sağlamak ve ilişkiler arasında düzenleyici bir rol üstlenmektir (Ökmen ve Baştan, 2004: 223).

Yönetişim ilkesi karar alma aşamasında merkezi yönetim dışındaki aktörlerin (sivil toplum ve özel sektör) de sürece dâhil edilmesini öngören bir yaklaşımı savunmaktadır (Demir ve Yavaş, 2015: 56; Kerman vd., 2011: 16). Yerel yönetişim modeli yönetişim kavramının yerel düzeyde uygulanması aşamasını ifade etmektedir (Kavili Arap, 2004: 162). Yerel yönetişim siyasal katılımı, temsil edilebilirliği, etkin denetimi, sivil toplumun yönetimde söz sahibi olmasını, hukukun üstünlüğünü, yerinden yönetim uygulamasını, yönetimde açıklığı ve şeffaf yönetimi, hizmette kaliteyi, yönetimde adil uygulamaları ve toplumsal eşitliği içeren bir kavramdır. Yerel yönetişim uygulaması kent halkının yaşadıkları mekânlara karşı daha duyarlı bir hale gelmelerine yardımcı olmakta, halkın yönetime aktif bir biçimde katılmalarına imkân tanınmakta ve böylece

alınan kararların benimsenmesi kolaylaşmakta ve yaşadığı yere ait olma ve benimseme duyguları gelişebilmektedir. Dolayısıyla bu süreç kapsamında yönetim ile halk arasında sürtüşme değil, birliktelik söz konusu olmaktadır (Kurt, 2011: 272). Diğer bir ifadeyle, yerel yönetişimden beklenen demokratiklik, yönetimde açıklık, hesap verebilirlik ve kararların halka en yakın yerde alınmasını (subsidiarity) sağlamaktır (Ökmen ve Baştan, 2004: 224).

Temsili demokrasi günümüzde en yaygın kullanılan demokrasi türlerinden birisidir. Temsili demokraside halkın kendisini doğrudan yönetememesi ve karar alamamasından dolayı bu demokrasi türü belirli sınırlılıklara sahiptir. Temsili demokraside halkın yalnızca seçim dönemlerinde oy verme faaliyeti ile siyasal katılımı gündeme gelmektedir. Bu süreç içerisinde halk yönetme hakkını siyasi nitelikli gruplara devretmektedir. Siyasal seçimler sonucunda halktan en çok oyu alan grup ülkeyi yönetme hakkını elde etmektedir (Yayla, 2017: 47).

Yönetime katılmanın gerekliliğinin gündeme gelmesi ile birlikte halkın yalnızca yönetilen olmaktan uzaklaşarak yönetimin bir parçası ve ortağı olduğu düşüncesi kabul görmüştür. Bu kapsamda halkı yönetime dâhil eden ve yönetimin önemli bir aktörü olduğunu kabul eden yönetişim anlayışı önem kazanmıştır. Yerel yönetişim merkezi yönetimi, yerel yönetimleri, sivil toplum kuruluşlarını ve özel sektörü bir bütün olarak değerlendirmekte ve bu birbirinden farklı unsurları yönetimin paydaşları olarak değerlendirmektedir (Kerman vd., 2011: 15).

Yerel yönetişime yönelik temsili demokrasinin sakıncalarından kaynaklanan sorunlara çözüm yolu aramak için tercih edilen bir sonuç olmuştur. Temsili demokrasinin yetersizliği katılımcı demokrasinin önemini öne çıkarmış ve özellikle kent yönetiminde demokratik katılımcılık fikri gelişmeye başlamıştır. Yönetişim söylemi temsili demokrasinin demokrasi için yetersiz kaldığı bir ortamda eksiklikleri tamamlayıcı ve demokrasiyi yeniden canlandırıcı bir unsur olarak gündeme getirilmiştir (Adıgüzel, 2003: 47).

Yerel yönetişim kurgusunun hedefinde yetkilerin yerel düzeyde toplanması ideali yer almaktadır. Bu sebepten dolayı yerelde yönetim uygulaması yerel yönetimlerin ve merkezi yönetime bağlı resmi kurum ve kuruluşların doğrudan veya dolaylı rollerini kapsamaktadır. Bununla birlikte, yerel yönetişim sahip olduğu geniş kapsam çerçevesinde resmi olmayan kurallar bütünü, iletişim ağlarını, toplumsal organizasyonları, vatandaş-vatandaş ve devlet-vatandaş arasındaki karşılıklı iletişim kanallarını, demokratik seçimler gibi toplu karar verme araçlarını ve yerel düzeyde kamu hizmeti sunma yöntemlerini de tanımsal olarak içermektedir (Shah ve Shah, 2006: 2).

Yerel yönetişim yalnızca yerel kamu hizmetlerinin sağlanması aşamasında değil, aynı zamanda yerel halkın özgür ve demokratik bir ortamda

yaşayabilmeleri için uygun bir ortamın oluşturulması aşamasında da etkin bir biçimde faaliyet göstermektedir. Yerel yönetim sivil iletişim ağlarının oluşturulmasında ve katılımcı demokrasinin uygulamaya geçirilebilmesinde etkili kavramsal bir bütünü oluşturmaktadır. Bu sayede sürdürülebilir yerel yönetim uygulamalarının sağlanmasında ve yerel halkın yaşam kalitesinin geliştirilmesinde bir araç olarak kullanılmaktadır (Shah ve Shah, 2006: 2).

Yerel yönetim, yerel düzeyde kamu kurum ve kuruluşlarının ve özel sektörün geniş bir alanda karşılıklı olarak etkileşimini amaçlamakta ve aynı zamanda sivil toplum kuruluşlarının yönetime katılmalarına önem vermektedir. Bu sayede yerel yönetim kamu hizmetlerinin verimli bir biçimde sunulmasına imkân tanırken, yerel yönetimlerin hesap verebilirliğini de geliştirmektedir. Dolayısıyla yerel düzeyde demokrasinin kökleşmesine ve temsiliyet olgusunun daha katılımcı bir ortamda varlık kazanmasına olanak tanınmış olmaktadır (Gaventa ve Valderrama, 1999: 4).

7. Yerleşen Yönetim Anlayışı

Yerelleşme veya diğer bir ifadeyle yönetimin yerelleşmesi olgusunu açıklamadan önce desantralizasyon (yerelleşme) ve yerellik ilkesi (subsidiarity) kavramlarını açıklığa kavuşturmak gerekmektedir. Çünkü literatürde yapılacak bir araştırma ile bu iki ilkenin birbirlerinin yerlerine kullanılabildiği gözlemlenebilmektedir.

Genel olarak yerellik (subsidiarity) kavramı “yeni yerelleşme (veya yerelleştirme)” adı altında yaklaşık olarak 120 yıldır tartışılan klasik desantralizasyon (yerelleşme) kavramının yeni bir modeli olarak ortaya çıkmıştır. Klasik anlamı ile desantralizasyon (yerelleşme) ulus devlet içerisinde merkezi yönetimden yerel yönetimlere yönelik gerçekleştirilen görev, yetki ve kaynak yönlendirmesini ifade etmektedir. Yerelleşme ile ulaşılmak istenen sonuç merkezi yönetimin karşısında yerel yönetimlerin güçlendirilmesidir. Aynı zamanda küreselleşme ile birlikte gündeme gelen yerellik (subsidiarity) ilkesi veya diğer bir ifade şekliyle “yeni yerelleşme (veya yerelleştirme)” kavramı klasik desantralizasyon (yerelleşme) anlayışından daha fazla içeriği tanımlamaktadır. Buna göre yerellik (subsidiarity) ilkesi ile merkezi yönetimin elinde toplanan planlama, karar verme, kaynak üretme veya kaynak temin etme gibi hakların ve yetkilerin yalnızca yerel yönetimlere değil, aynı zamanda taşra hizmet birimlerine, yarı özerk kurumlara, vakıf, dernek ve sivil toplum kuruluşları gibi gönüllü kuruluşlara, meslek örgütlerine ve özel sektöre aktarılması öngörülmektedir (Eryılmaz, 2012: 123; Olgun, 2007: 112; Gül vd., 2014: 8).

Yerelleşen yönetim anlayışı bir ideal olarak ulus devlete karşı verilen bir savaşın sonucunda elde edilen bir ganimettir. Yerel nitelik taşıyan kamu hizmetlerinin sunumunda yetkili olması gereken kamu hizmet birimimin hangisi olacağı tartışmaları sonucunda, sunulacak hizmete en yakın olan hizmet biriminin en yetkili birim olması gerekliliği üzerinde uzlaşıya varılmıştır (Demir, 2017: 65).

Yerellik (subsidiarity) ilkesi hizmette halka yakınlık olarak da ifade edilebilmektedir. Bu ilke vatandaşa sunulması öngörülen kamu hizmetlerinin vatandaşın zahmetsizce erişebileceği yerde ve en yakın birim (yerel yönetimler) tarafından gerçekleştirilmesini öngörmektedir (Şengül, 2011: 22-23).

Yerellik ilkesi hem devlet-vatandaş iletişiminde hem de kamu kurumları arasındaki olan ilişkilerin tanımlanmasında kullanılan bir olguyu ifade etmekte ve özel alanın kamusal alan karşısındaki önceliğine vurgu yapmaktadır. Buna göre eğer bir girişim veya kamusal hizmet yerel düzeyde veya bireysel çabalar sonucunda meydana getirilebiliyorsa merkezi yönetim bu alana müdahale etmekten kaçınmalı ve koruma amaçlı da olsa denetimi sınırlı bir düzeyde tutmalıdır. Diğer taraftan bu ilke anayasal düzeyde vatandaşa yakın olan kamusal hizmetin önceliğini vurgulamaktadır (Özel, 2000: 28).

Yerelleşme olgusu ile vurgu yapılmak istenen unsur merkezi yönetimin iyi yapmadığı veya gerçekleştiremediği faaliyetlerin tamamını yerel düzeyde örgütlenmiş coğrafi yerel yönetim birimlerine devretmesidir. Bu devir hizmetlerin üretilmesi ve sunulması aşamasında kısmen veya tamamen olabilmektedir (Çevik, 2012: 87). Yerelleşmenin üzerine odaklandığı bir diğer unsur ise devletin mutlak otoritesi ve kudreti karşısında bireyi korumaktır. Bu sayede birey hem özgürleşecek hem de devletin müdahale alanı sınırlandırılmış olacaktır. Ancak devlet, bu noktada, hiçbir zaman saha dışına itilmemekte, aksine bireyin çaresiz kaldığı durum(lar)da doğrudan müdahale etmektedir (Demir, 2014b: 158).

Yerelleşme hem siyasi hem de yönetsel bir kavramdır. Yerelleşme yerel yönetimler, sivil toplum kuruluşları ve bireyleri yönetime dâhil ederek merkezi yönetimin iş yükünü hafifletmeyi amaçlamaktadır. Yönetimin yerelleşmesi esnek, yeniliğe açık, halka daha yakın olan bir yönetim anlayışını ortaya çıkartmaktadır (Bilgiç ve Gül, 2010: 623).

Özellikle son yıllarda yerelleşme eğilimlerinin artmasında küreselleşme, sivil toplum kuruluşlarının önem kazanması, yönetime yönetim anlayışının hâkim olmaya başlaması ve merkezin görevlerini yerele devretmesi gibi süreçler etkili olmaya başlamıştır (Çevik, 2012: 87). Çünkü yerelleşme mali, idari ve siyasi yetkilerin yerel seviyede toplanmasını öngören bir yönetim ilkesidir.

İlkesel olarak yetkilerin devredilmesi ile yerel olana görev verme ideali aynı eksen etrafında hareket etmektedir (Demir, 2014b: 158).

Yerleşme ile yerel demokrasi arasında meydana gelen kuvvetli bir ilişkinin varlığı, yönetim ve siyaset alanında yerleşmeyi yerel demokrasi için anahtar bir unsur olarak gören bir kesimin ortaya çıkmasına sebep olmuştur. Temsili demokrasi ile sürdürülebilir yönetim anlayışı yetersiz bir konuma gerilemiştir. Bu yetersizliğin en azından yerel düzeyde aşılabilmesi için yeni yaklaşımlar ve çözüm önerileri ortaya atılmıştır. Bu çözüm önerilerinden en popüler olanı yerleşme ve yerel düzeyde katılımın artırılması öngörüsüdür. Yönetimde yerleşme ilkesinin somut yansıması ise yerel yönetimlerde yerel demokrasi ve yerel katılım olmuştur. Bu süreç klasik yönetim anlayışından adem-i merkeziyetçi bir anlayışa geçiş sürecini öngörmektedir. Çünkü yerleşme dinamik bir kavram olarak yönetsel ve örgütsel kurumların yapılarında değişime sebep olarak, demokrasi ve katılım konusunda yeni fikirlerin ve uygulamaların ortaya çıkmasına aracı olmaktadır. Dolayısıyla değişime, farklılığa, yeniliğe ve dönüşüme kapalı kurumlar ve anlayışlar bu süreç içerisinde farklılaşmakta ve yönetimde güçlü bir adem-i merkeziyetçi yapılanmaya ve yerel demokrasiye doğru bir geçiş yapmaktadırlar. Bu geçiş sürecinin ve dönüşümün somut şekli yerleşme olarak varlık göstermektedir. Yerleşme yerel halk ile karar organları arasındaki mesafelerin daraltılmasına ve böylece halkın yönetimde katılımcı bir konuma yükseltilmesine olanak tanımaktadır (Önder, 2013: 312-313, 324). Dolayısıyla yerellik ilkesi devlet ile toplum arasındaki ilişkileri düzenleyici bir model olarak (Tortop vd., 2012: 392) yönetim sistemi içerisinde yer almaktadır.

Yönetimin yerleşmesinin faydalarının olmasının yanında, sürecin iyi bir biçimde yönetil(e)memesi sonucunda merkezi yönetimin ulusal ekonomi üzerindeki hâkimiyetini kaybetmesi, yerel düzeyde alınan kararların koordine edilememesi, alınan kararlar kapsamında ortak bir noktada buluşulamaması, yerel düzeyde gelişmişlik ve imkân farklılıklarının ortaya çıkması ve bölgesel sorunların derinleşmesi gibi sakıncalarının da ortaya çıkabileceği olasılığı dikkate alınması gereken önemli bir husustur (Tortop vd., 2012: 392).

8. Yerleşen Yönetişim Uygulaması

Yerellik ilkesi gerçekleştirilmesi gereken hizmetin daha verimli ve kolay bir biçimde sunulabilmesi için halka en yakın birimler tarafından yerine getirilmesi gerekliliğini vurgulanmaktadır (Tortop vd., 2012: 338, 340, 391; Demir ve Yavaş, 2014: 128). Dolayısıyla yetkinin farklı yönetim düzeyleri arasında paylaşılması gerekmektedir. Bu gereklilik ise yönetişim kurgusu ile uygulamaya geçirilebilmektedir. Çünkü yönetişim kamu, özel sektör ve sivil

toplum kuruluşları gibi farklı aktörlerin ortak çabaları ile ortaya çıkartılan sonuçların bütünüdür. Bunun sonucunda ise yetki ve kaynaklar açısından merkezi yönetimden yerel yönetimlere doğru bir geçiş yapılmaktadır (Tortop vd., 2012: 338, 340, 391).

Yerellik ilkesinin ruhunda insanı yönetimin önüne geçirmek ideali yer almaktadır. İnsanın soyut veya uygulamaya yönelik yönetim kavramından daha önemli olmasından dolayı insanların bağımsız ve müdahalesiz bir biçimde yerine getirebilecekleri faaliyetlere devletin müdahale etmesi kabul görmemektedir. Bu anlayış kapsamında yerellik ilkesi insanın üzerinde çatı bir yapılanma olarak duran devletin müdahalesini kabul etmeyerek, katı ve kuralcı devlet yönetimi anlayışından, odak noktasına insanı almış yeni bir devlet yönetimi anlayışına geçişi tasvir etmektedir (Demir ve Yavaş, 2014: 128-129).

Yönetimin yerelleşmesi veya yerelde yönetim uygulamasının temel hedefi merkezi yönetim ile yerel yönetimlerin arasındaki ilişkilerin yeniden düzenlenmesidir. Ancak bu düzenlenmenin “hangi araçlarla” ve “nasıl gerçekleşeceği” veya gerçekleştirileceği cevaplanması gereken bir soru(n)dur. Bu soru(n)(y)u çözebilmek ve akıllardaki kuşkulara cevap bulabilmek için yerel yönetimlerin güçlendirilmesi, karar organlarının halka açılması veya diğer bir ifadeyle yerel katılımın sağlanması gerekmektedir. Dolayısıyla ifade edilen bu hususlar açıklığa kavuşturulmadan yerelde yönetişimin sağlanması veya yönetimin yerelleşmesinin beklenmesi oldukça zor görülmektedir (Güneş ve Beyazıt, 2012: 806). Bununla birlikte yerel yönetimlerin güçlendirilmesi için yerelleşme kavramı yönetimde yönetişimin benimsenmesi ve yönetişim kapsamında yeni bir yönetim modeline geçiş yapılması amacıyla ara bir geçiş unsuru olarak kullanılmıştır (Yıldırım, 2014: 80).

Yerelleşen yönetim kurgusu ile amaçlanan yönetimde merkeziyetçiliği sonlandırma, yerel yönetimleri güçlendirme, yerel yönetimleri koşulsuz bir biçimde birer sivil toplum kuruluşu haline dönüştürme ve bu kuruluşlara yeni görevler yükleyerek yönetsel ve mali açıdan etkili bir hale getirebilmektir. Böylece yerel halk yerel sorunlarına kendileri sahip çıkabilecek ve sorunların çözümünde yerel düzeyde bir ortaklık gerçekleştirilebilecektir (Özer, 2006: 155). Dolayısıyla yerelleşen yönetim uygulamasının temel hedefi de yerel düzeyde bir bütünlüğün sağlanabilmesidir.

Sonuç

Kent, uygarlığın ve kültürün ortaya çıkmasında önemli bir rolü olan toplu yaşama alanı olarak hem bir yerleşim yeri hem de yönetsel bir birim niteliğiyle asırlardır varlığını korumaktadır. Günümüzde kent veya kent

yönetimi olarak adlandırılan olgu yerel yönetim veya belediye kavramları ile somutlaşmaktadır. Kentler “demokrasinin beşiği” olarak adlandırılmakta ve halka en yakın hizmet sunabilen yönetim birimleri oldukları kabul edilmektedirler. Kentler uygarlığın ve toplu yaşamın simgesi olarak üzerinde önemle durulması gereken bir konuyu oluşturmaktadırlar. Kentlerin taşınmış oldukları önemden dolayı güncel durumu ve geleceği konusunda yakın takipte bulunulması gerekmektedir.

Kentlerin ilk ortaya çıktığı ve nüfusun az olduğu dönemlerde kent halkı kendi kendisini doğrudan yönetebilmekte, temsil edebilmekte ve yönetimde aracısız bir biçimde söz sahibi olabilmekteydiler. Bu sisteme doğrudan temsil yöntemi adı verilirken ilerleyen zaman içerisinde kent sınırlarının büyümesi ve nüfusun kalabalıklaşmasından dolayı doğrudan temsil yerini mecburen araçlar vasıtasıyla temsil yöntemine bırakmıştır. Bu sistem içerisinde sıralı dönemlerde yapılan seçimler sonucunda halk belirli sayıda temsilciyi kendi haklarını savunması için yetkilendirmektedir. Ancak bu sistemin en büyük sakıncası halkın iki seçim arasında pasif bir konumda bulunmasıdır. Halk yalnızca seçim dönemlerinde birkaç saatliğine yönetimde söz sahibi olabilmekte ve diğer bir seçime kadar pasif bir biçimde yönetimden uzaklaşmaktadır. Bu durum ise demokrasi anlayışı ile zıt bir sonucu ortaya çıkartmaktadır. Bu olumsuzluğun aşılabilmesi için tamamen gönüllülük esasına dayalı olarak faaliyet gösteren sivil toplum kuruluşları halkın dilek, beklenti ve şikâyetlerini yönetime ulaştırmaya çalışmaktadırlar.

Sivil toplum kuruluşlarının çalışmaları demokrasi anlayışının yerleşik bir düzene sahip olup olmaması ile doğrudan ilişkilidir. Aşırı merkezîyetçi bir yönetim anlayışına sahip bir ülkede sivil toplum kuruluşlarından fayda beklemek çok fazla gerçekçi değildir. Ancak ülke yönetimleri merkezîyetçi anlayıştan yerel yönetime önem veren adem-i merkezîyetçi bir anlayışa doğru geçiş yapmaktadırlar. Bu süreç ülke uygulamalarında farklılıklar göstermesine rağmen, yerleşen bir dünya profili çizilmeye başlanmıştır. Bu noktada yerleşme kavramı merkezîyetçiliğe karşı önemli bir kavram olarak ortaya çıkmıştır. Hizmetlerin yerinden görülmesi, hizmet sunumlarında halka en yakın yönetim biriminin daha fazla yetkisinin olması ve halkın bu sayede kendi kendisini yönetmesine olanak tanınması anlayışı kapsamında sivil toplum kuruluşları da aktif bir biçimde faaliyet göstermeye başlamışlardır. Bununla birlikte yerleşme kavramı tek başına soyut bir kavramdan somut gerçeklere geçiş için yeterli görülmemektedir. Bu amaçla kamu, sivil toplum kuruluşları ve özel kesimi bir bütün halinde değerlendiren ve bu üç unsuru yönetimin ortakları olarak kabul eden yönetişim kavramı gündeme gelmiştir. Yönetişim çok aktörlü yönetimi, yönetimde hesap verebilirliği ve şeffaflığı vurgulayan bir yönetim

ilkesidir. Dolayısıyla yönetim ve yerleşme birbirlerini tamamlayan iki unsuru oluşturmaktadırlar.

Günümüz uygulamaları dikkate alındığı takdirde kent yönetimlerinde halkın yönetime katılım oranının yok denebilecek kadar az olduğu sonucu çıkarılabilmektedir. Bu durum demokrasi anlayışı ile uyuşmayan bir sonucu beraberinde getirmektedir. Seçimle göreve gelen kent yönetimlerinde halkın sesinin duyulmaması yerel yönetimlerin ruhunu oluşturan katılımcı yönetim anlayışına zarar vermektedir. Halk iki seçim arasında pasif durumda kaldıktan sonra merkezi yönetim veya merkezîyetçi yönetim anlayışı ile yerel yönetim anlayışı arasında herhangi bir ayrımın yapılması da oldukça zor görülmektedir. Bu sebepten dolayı halkın kent yönetimlerinde yönetime doğrudan katılımının yollarının araştırılması gerekmektedir. Örneğin, internet sistemi üzerinden belediye meclislerinde alınan kararların istatistiki bilgi elde edebilmek amacıyla oylamalarının yapılması zor değildir. Bu noktada sivil toplum kuruluşlarının halkın taleplerini yönetime ileten aktif örgütlenmeler olarak uygulamada daha işlevsel bir hale getirilmesi gerekmektedir. Kent halkının sivil toplum kuruluşları hakkında ne kadar bilgi sahibi olduğu ise tartışmalıdır. Bu amaçla kapsamlı bir araştırmanın yapılması kesin sonuçların elde edilmesi açısından önem taşımaktadır. Çünkü insanların ne işe yaradığını bilmedikleri bir örgütlenme içerisinde yer almaktan çekinmeleri oldukça doğaldır. Dolayısıyla sivil toplum kuruluşlarının tanıtımının yapılması katılımcı demokrasi uygulamasının geliştirilebilmesi açısından önem taşımaktadır. Bu sayede yönetimin yerleşmesi kolaylaşabilecektir. Aksi takdirde adı yerel yönetim birimleri arasında sayılan belediyelerin merkezîyetçi anlayışla faaliyet göstermesi veya daha doğru bir ifadeyle bu yönde bir algının oluşması kaçınılmazdır. Kent yönetimlerinde çoklu yönetim anlamına gelen yönetim uygulamasının en aktif unsurunu oluşturan ve yerleşmeye katılım yapan sivil toplum kuruluşlarının daha aktif bir hale getirilmesi için çaba gösterilmesi gerekmektedir.

Çalışmada bu gerçek ve ihtiyaçtan hareketle yerleşen yönetim uygulaması üzerinde durularak kent yönetimlerinin daha aktif bir hale getirilebilmesinin vurgusu yapılmaya çalışılmıştır. Genel anlamıyla kentler arasındaki ilişkilerin düzenlenmesi ve bu amaçla sivil toplum kuruluşlarının ön plana çıkarılması ihtiyacı yerleşen yönetim uygulamasının yerellik ilkesinin özünde var olduğunu göstermektedir.

Yerleşen yönetim kurgusunda esas olan kamu, özel sektör ve sivil toplum üçlemesinin yerel seviyeye yayılmasının başarılmasıdır. Bu üçlünün kendi aralarında bir faaliyet içerisine girmesi örgütsüz katılımcıların dışlanması durumunda çok fazla bir anlam ifade etmemektedir. Örgütsüz bireylerin (veya kent halkının) yönetimde söz sahibi olabilmesi için mutlaka siyasi bir partiye üyeliğinin bulunması, özel sektörde sözü geçen bir iş adamı olması veya sivil

toplum kuruluşlarında görev alması gerekmemektedir. Böyle bir gerekliliğin dahi öne sürülmemesi yerel demokrasi, katılımcı yönetim ve yönetişim kavramları açısından önem taşımaktadır. Bireylerin bağımsız olarak yönetimde söz sahibi olabilmelerinin yolu ise katılımcı demokrasiye yapılabilecek eklemelerden geçmektedir. Örneğin, mektup, dilekçe, internet, telefon, belgegeçer ve diğer elektronik ve basılı araçlar vasıtasıyla bireyler yönetimde söz sahibi olabilmektedirler. Bu örneklerin uygulamaya yansıyan sonuçları bulunmaktadır. Örneğin, Başbakanlık İletişim Merkezi (BİMER), Cumhurbaşkanlığı İletişim Merkezi (CİMER), Beyaz Masa, dilekçe hakkı gibi uygulamalar ve haklar örgütsüz bireyleri yönetimde söz sahibi yapmaktadırlar. Ancak bu noktada tartışılması gereken konu bireysel başvuru ve girişimlerin hangi ölçüde dikkate alındığı ve yönetim uygulamalarına yansıtıldığıdır. Bir birey devletin veya yerel yönetim biriminin kalıplaşmış uygulamasını yaptığı başvuru sonucunda değiştirebiliyor ise yönetişimin yerleşmiş olduğundan söz edilebilmektedir. İlgili başvuru yöntemleri sadece var olmak için ve Avrupa Birliği'ne uyum kanunları çerçevesinde gerekli olduğu için faaliyet gösteriyorlarsa yönetime bireysel katılımdan söz edilememektedir. Bunu tespit edebilmek için de ayrı bir araştırmanın yapılması önem taşımakla birlikte, bu araç ve hakları tüm vatandaşların daha aktif ve yoğun bir biçimde kullanması gerekmektedir. Yalnızca bu sayede bireyler yasal ve demokratik bir zeminde yönetimde söz sahibi olabileceklerdir. İkinci seçenek olan örgütlü bir yapılanma içerisinde var olma durumu ise bireyleri ister istemez belirli yapılanmaların içerisine çekecek ve siyasi birey olma yönünde teşvik edecektir. Bu noktada anlatılmaya çalışılan husus ise bireyleri siyasileştirmeden ve örgütlü bir yapılanmanın içerisine çekmeden yönetimde söz sahibi yapabilmeyen yollarını araştırmaktır.

Kaynakça

- Abney, Glenn ve Thomas P. Lauth (1986). *The Politics of State & City Administration*, state University of New York Press, Albany, New York.
- Adıgüzel, Şenol (2003). "Yerel Düzeyde Yönetime Katılım Ve Yerel Yönetim Sürecinde İşlevleri Açısından "Yerel Gündem 21" : Malatya Belediyesi Yerel Gündem 21 Örneği", *Çağdaş Yerel Yönetimler Dergisi*, Cilt: 12, Sayı: 1, s. 45-63.
- Arap, İbrahim (2004). "Yerel Yönetimlerde Demokratikleşme ve Temsil", *Yerel Yönetimler Kongresi Düünden Bugüne Yerel Yönetimlerde Yeniden Yapılanma*, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Biga İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, Bildiriler Kitabı, 3-4 Aralık 2004, s. 331-343, Biga-Çanakkale.

- Bilgiç, Veysel K. ve Serdar Kenan Gül, (2010). "Türkiye'de Yerelleşme Politikaları", *VII. Kamu Yönetimi Forumu: Küreselleşme Karşısında Kamu Yönetimi Bildiriler Kitabı* (Yay. Haz. Hakan Altıntaş, Meltem Kılıç), s.612-626.
- Coşkun, Bayram ve Sergender Sezer (2004). "Yerel Yönetimler ve Katılım: Muğla Kent Meclisinin Örnek Olay Olarak İncelenmesi", *Yerel Yönetimler Kongresi Düünden Bugüne Yerel Yönetimlerde Yeniden Yapılanma*, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Biga İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, Bildiriler Kitabı, 3-4 Aralık 2004, s. 281-299, Biga-Çanakkale.
- Çevik, Hasan Hüseyin (2012). *Kamu Yönetimi Kavramlar-Sorunlar-Tartışmalar*, Gözden Geçirilmiş 2. Baskı, Seçkin Yayıncılık, Ankara.
- Demir, Konur Alp (2017). *Cumhuriyet Dönemi Belediyecilik Kanunları ve Yerel Seçimleri (1923-2014)*, İmaj Yayınevi, Ankara.
- Demir, Konur Alp ve Hikmet Yavaş (2015). "Kent Konseyleri İle Yerinden Yönetilen Katılımcı Kent Yönetimleri: Yerel Yönetişim Kapsamında Bir Değerlendirme", *Küresel İktisat ve İşletme Çalışmaları Dergisi*, Cilt: 4 Sayı: 7, s. 49-62.
- Demir, Konur Alp (2014a). "Özerk Yerel Yönetim Yapısından Federalizme Geçiş", *Çankırı Karatekin Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, Cilt: 4, Sayı: 2, s. 35-60.
- Demir, Konur Alp (2014b). "Klasik Kamu Yönetimi Yapısından Yerelleşmeye Geçiş: Yönetişim Kapsamında Bir Değerlendirme", *ANEMON Muş Alparslan Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, Cilt: 2, Sayı: 2, s. 151-171.
- Demir, Konur Alp ve Hikmet Yavaş (2014). "Yönetim Algısındaki Değişim: Yönetimde Özerk İnsan Unsuru", *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, Yıl: 6 Sayı:11, s. 121-132.
- Demir, Fevzi; Zeynel Bakıcı; Serken Çınarlı (2011). *Etkin Demokratik Hukuk Devleti*, Eylül, Orion Kitapevi, Ankara.
- Erkan, Caner (2012). "Kentleşme ve Çevre Sorunları", *Kamu Yönetimi*, (Editör: Yusuf Tekin), Orion Yayınevi, s. 1205-1229.
- Eryılmaz, Bilal (2012). *Kamu Yönetimi Düşünceler-Yapılar-Fonksiyonlar-Politikalar*, Genişletilmiş ve Gözden Geçirilmiş 5. Baskı, Umuttepe Yayınları, Kocaeli.
- Es, Muharrem ve Hamza Ateş (2004). "Kent Yönetimi, Kentleşme Ve Göç: Sorunlar Ve Çözüm Önerileri", *Sosyal Siyaset Konferansları Dergisi*, Sayı: 48, s. 205-248.
- Gaventa, John ve Camilo Valderrama (1999). "Participation, Citizenship and Local Governance", Strengthening participation in local governance. Institute of Development Studies, June 21-24, 1999. http://www.participatorymethods.org/sites/participatorymethods.org/files/participation%20citizenship%20and%20local%20governance_gaventa.pdf, (Erişim Tarihi: 04.08.2017).
- Görün, Mustafa (2006). "Yerel Demokrasi Ve Katılım: İzmir, Konya Ve Ağrı İl Genel Meclis Üyeleri Üzerinde Bir Araştırma", *Yönetim Bilimleri Dergisi*, Cilt: 4, Sayı: 2, s. 159-184.
- Görmez, Kemal ve Harika Uçar Altınışik (2011). "Yerel Demokrasi ve Kent Konseyleri", *Kent Konseyleri Sempozyumu Bildiriler Kitabı*, 6-7 Mayıs 2011, Bursa, s. 30-51.
- Görmez, Kemal (1997). *Yerel Demokrasi ve Türkiye*, Gözden Geçirilmiş İkinci Baskı, Vadi Yayınları, Ankara.
- Gül, Hüseyin; Hakan Mehmet Kiriş; Nilüfer Negiz ve İsmail Gökdayı (2014). "Küreselleşme, Yerelleşme, Yerel Yönetim ve Siyaset", *Türkiye'de Yerel Yönetimler ve Yerel Siyaset*, Detay Yayıncılık, Ankara, s. 1-23.
- Güler, Birgül A. (2003). "Kent Yönetimi Modeli Olarak Belediye Sistemi", <http://www.birgulaymanguler.net/files/pdf/yy-belediye.pdf>, (02.11.2017).

- Güneş, Muharrem ve Eylem Beyazıt (2012). "Türkiye'de Yerelde Yönetişim Olanakları: Kent Konseyleri", *Turgut Özal Uluslararası Ekonomi ve Siyaset Kongresi-II Küresel Değişim ve Demokratikleşme Bildiriler Kitabı*, 19-20 Nisan 2012, Malatya, s.801-819.
- Kapani, Münci (2010). *Politika Bilimine Giriş*, 24. Basım, Bilgi Yayınevi, Ankara.
- Kavili Arap, Sultan (2004). "Yerel Gündem 21 ve Yerel Yönetişim", *Yerel Yönetimler Kongresi Düünden Bugüne Yerel Yönetimlerde Yeniden Yapılanma*, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Biga İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, Bildiriler Kitabı, 3-4 Aralık 2004, s. 159-173, Biga-Çanakkale.
- Kaypak, Şafak (2012). "Yerel Yönetimlerde Katılımcı/Müzakereci Demokrasi Sürecinde Sivil Toplum Kuruluşlarının Önemi", *Uluslararası Yönetim İktisat ve İşletme Dergisi*, Cilt 8, Sayı 17, s. 171-196.
- Kaypak, Şafak (2011). "Katılımcı Yönetim Mekanizması Olarak Kent Konseyleri", *Kent Konseyleri Sempozyumu Bildiriler Kitabı*, 6-7 Mayıs 2011, Bursa, s. 133-158.
- Keleş, Ruşen (2012). *Yerinden Yönetim ve Siyaset*, 8. Baskı, Cem Yayınevi, İstanbul.
- Keleş, Ruşen (2008). *Kentleşme Politikası*, İmge Yayınevi, İstanbul.
- Kerman, Uysal; Yakup Altan; Mehmet Aktel; Mustafa Lamba (2011). "Yerel Yönetişim ve Kent Konseyleri", *Kent Konseyleri Sempozyumu Bildiriler Kitabı*, 6-7 Mayıs 2011, Bursa, s. 13-30.
- Keyman, Fuat (2004). "Türkiye'de ve Avrupa'da Sivil Toplum", *Sivil Toplum ve Demokrasi Konferans Yazıları*, No 3, (Yayına hazırlayan: Arzu Karaman).
- Kurt, Nihat (2011). "Kent Hizmetlerinin Geleceğinde Kentsel Sorumluluklar ve Kent Kültürünün Geliştirilmesi Stratejileri", *Yönetim Bilimleri Dergisi*, Cilt: 9, Sayı: 2, s. 262-278.
- Oktay, Ercan ve Şerife Pekküçükşen (2009). "Yerel Yönetimlerin Demokratikleşmesinin Bir Aracı Olarak Sivil Toplum Kuruluşları -Türkiye İçin Kısa Bir Değerlendirme-", *Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi İİBF Dergisi*, Yıl:11, Sayı:16, Haziran, s. 172-186.
- Okutan, Emre (2008). "Yerel Yönetimler Ve Sivil Toplum Örgütlerinin Gelişmiş İşbirliği: İngiltere Örneği", *Sayıştay Dergisi*, Sayı 71, s. 91-108.
- Olgun, Hürriyet (2007). "Türkiye'de Büyükşehir Belediyelerine Küre-Yerelleşme (Glocalization) ve Yerellik (Subsidiarity) Kavramları Çerçevesinde Bir Bakış", *Sosyo Ekonomi Dergisi*, Yıl: 3, Sayı: 5, Ocak-Haziran, s. 109-118.
- Ökmen, Mustafa ve Serhat Baştan (2004). "Küreselleşme-Yerelleşme Dinamikleri ve Bir Yönetişim Faktörü Olarak Yerel Yönetimler", *Yerel Yönetimler Kongresi Düünden Bugüne Yerel Yönetimlerde Yeniden Yapılanma*, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Biga İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, Bildiriler Kitabı, 3-4 Aralık 2004, s. 209-243, Biga-Çanakkale.
- Ökmen, Mustafa ve Bekir Parlak (2008). *Kuramdan Uygulamaya Yerel Yönetimler İlkeler Yaklaşımlar ve Mevzuat*, 1. Baskı, Alfa Aktüel Yayıncılık, İstanbul.
- Önder, Özgür (2013). "Yerelleşme Ve Yerel Demokrasinin Güçlendirilmesi Bağlamında Yerel Katılım", *Uluslararası Yönetim İktisat ve İşletme Dergisi*, Cilt 9, Sayı 18, s. 311-326.
- Özel, Mehmet (2000). "Kamu Yönetiminde Yeni Bir Örgütlenme İlkesi: Yerellik (Subsidiaritet)", *Çağdaş Yerel Yönetimler Dergisi*, Cilt: 9, Sayı: 3, s. 25-43.
- Özer, M. Akif (2006). "Küreselleşme, Yerelleşme Ve Kamu Yönetimi", *Türk İdare Dergisi*, Sayı: 450, s. 141-166.
- Pirenne, Henri (2012). *Ortaçağ Kentleri*, (Çeviren: Şadan Karadeniz), 12. Baskı, İletişim Yayınları, İstanbul.

- Shah, Anwar ve Sana Shah (2006). *Local Governance In Developing Countries*, Public Sector Governance and Accountability Series, (Edited by Anwar Shah), The International Bank for Reconstruction and Development, The World Bank, Washington.
- Şahin, Yusuf (2010). *Kentleşme Politikası*, 1. Baskı, Murathan Yayınevi, Eylül, Trabzon.
- Şengül, Ramazan (2011). *Yerel Yönetimler*, Genişletilmiş ve Gözden Geçirilmiş 2. Baskı, Umuttepe Yayınları, Kocaeli.
- Topal, A. Kadir (2004). "Kavramsal Olarak Kent Nedir Ve Türkiye'de Kent Neresidir?", *Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, Cilt: 6, Sayı: 1, s. 276-294.
- Tortop, Nuri; Eyüp G. İsbir; Burhan Aykaç; Hüseyin Yayman; M. Akif Özer (2012). *Yönetim Bilimi*, 9. Baskı, Nobel Yayınevi, Ankara.
- Yadav, C. S. (1986). "Introduction", *City Planning: Administration and Participation*, Perspectives in Urban Geography, Volume 15, (Edited by C.S. Yadav), Naurang Rai Concept Publishing Company New Delhi, India.
- Yayla, Atilla (2017). *Karşılaştırmalı Siyasal Sistemler*, 4. Baskı, Adres Yayınları, Ankara.
- Yıldırım, Arzu (2014). "Türkiye'de Yerel Yönetişimin Uygulanabilirliği Ve Yerel Gündem 21 Örneği Üzerinden Bir İnceleme", *ANEMON Muş Alparslan Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, Cilt:2, Sayı: 1, Haziran, s. 75-96.
- Yıldız, Mete (1996). "Yerel Yönetimler Ve Demokrasi", *Çağdaş Yerel Yönetimler Dergisi*, Cilt: 5, Sayı: 4, s. 3-15.
- Wirt, Frederick M. Leslie J. ve Christovich (1986). "The Politicization of American Local Executives: City Managers, Planners and Superintendents", *City Planning: Administration and Participation*, Perspectives in Urban Geography, Volume 15, (Edited by C.S. Yadav), Naurang Rai Concept Publishing Company New Delhi, India.